

Arodrisku novērtēšana, novēršana un būtiska mazināšana. Aģentūras ziņojuma kopsavilkums

Ievads

Riska novērtējums ir pamatnosacījums veiksmīgai veselības un drošības pārvaldei un garants ar darbu saistītu negadījumu un arodslimību mazināšanai. Veiksmīgas īstenošanas gadījumā tas var uzlabot ne vien drošību un veselību darbavietā, bet arī uzņēmējdarbības rādītājus kopumā.

Ziņojums atbalsta Eiropas 2008./2009. gada riska novērtējuma kampaņu "Drošas un veselībai nekaitīgas darbavietas", sniedzot informāciju par veiksmīgiem centieniem novērst vai būtiski mazināt risku darbavietā. Ziņojuma mērķauditorija ir personas, kas darbavietā atbildīgas par riska novērtējuma veikšanu un personas, kas lemj par preventīviem pasākumiem.

No vairākām profesijām un tautsaimniecības nozarēm visā Eiropā izraudzījās astoņpadsmit situācijas un septiņus "momentuzņēmumus" (īslaicīgas situācijas). Tās parāda, kā konkrēti uzņēmumi ir izvērtējuši un tikuši galā ar risku. Daži ir novērsuši identificēto risku, bet citiem ir izdevies risku krasi mazināt. Riska vērtēšanas un pārvaldības pasākumi ir piemērojami līdzīgiem darbiem un tautsaimniecības nozarēm, kā arī citām ES dalībvalstīm. Protams, šie pasākumi būs jāpielāgo konkrētai situācijai katrā nozarē un darbavietā.

Ziņojuma nozīmīgākie secinājumi

Ir virkne risku, no kuriem iespējams pilnībā izvairīties vai tos novērst. Atlikušais risks vērtējams kā maznozīmīgs vai ļoti niecīgs. Ziņojumā atspoguļots, kā šādi rezultāti sasniedzami ar to situāciju palīdzību, kurās ir risks, ko rada elektriskā strāva, roku darbs, neaizsargāta rīkošanās ar bīstamām vielām vai trokšņa ietekme.

Situācijās, kad risku novērst pilnībā nav iespējams, vairums aprakstīto rīcību paredzētas "risku novēršanai tā avotā", proti, preventīvā darbība vērsta uz riska novēršanu tā avotā. Bieži tā rezultātā risks ievērojami mazinās. Ziņojumā atspoguļots, kā šādus rezultātus iegūst tādās jomās kā negadījumu novēršana, darba organizēšana, putekļu, zāģu skaidu vai elektromagnētiskā lauka ietekme.

Galvenie veiksmes faktori

Galvenie ziņojumā identificētie veiksmes faktori iedarbīgai riska vērtēšanai ir šādi.

- Detalizēts riska novērtējums ir loģisks un neatņemams priekšnosacījums efektīvai riska novēršanai/mazināšanai.

Matti Saari fotouzņēmums ar "Skanska Finland" laipnu atļauju

- Nozīmīgas un ietekmīgas grupas (piemēram, nodaļas, darbinieku koordinācijas komisijas, darba devēja) sniegta motivācija. Iniciatoru sniegta pamatota rīcības motivācija risku vai konkrēta riska pārvaldībai, pret ko kategoriski neiebilst citas puses ne iestādē, ne ārpus tās.
- Augstākās vadības atbalsts. Tas ir būtiski, lai nodrošinātu nepieciešamo resursu, piemēram, budžeta, cilvēkresursu, aprīkojuma u.tml. pieejamību projekta vajadzībām.
- Attiecīgo dalībnieku, piem., pašu darbinieku, cilvēkresursu, finanšu departamenta, DDVA praktiķu u.c. iesaistīšana. Nozīmīga grupa ir darbinieki — tie jāmotivē un jāiesaista no paša sākuma. Darbinieki jāiesaista ne vien riska analizē, bet arī iespējamo risinājumu identificēšanā un ieviešanā. Bieži nepieciešamas viņu praktiskās un detalizētās zināšanas un kompetence, lai izstrādātu praktiski realizējamus preventīvos pasākumus.
- Pamatīga analīze/zināšanas par efektīviem potenciālajiem risinājumiem, labākā pieejamā prakse un zinātniskie un tehnoloģiskie jauninājumi.
- Palāvīga un uz sadarbību vērsta atmosfēra galveno riska novērtēšanas procesā iesaistīto dalībnieku starpā.
- Nav vērā ņemamu šķēršļu profilakses vai aizsardzības pasākumu pieņemšanai. Iespējamie šķēršļi:
 - šķēršļi tautsaimniecībai piemēram, tautsaimniecības resursu trūkums vai negatīvs izmaksu un ieguvumu vērtējums;
 - pieejamo risinājumu, piemēram, alternatīvu tehnoloģiju, mehānismu, darba procesu trūkums;
 - negatīva ietekme uz citiem (darbiniekiem, nodaļām), pārnesot risku uz citu darbības jomu.

Veiksmes papildfaktori

Papildus veiksmes pamatfaktoriem, kas attiecināmi uz visām situācijām, situāciju analīze rāda, ka pastāv daži veiksmes papildfaktori, kas motivē dalībniekus doties tālāk, nekā ierasts, lai sasniegtu rezultātus, kas krietni pārsniedz vidusmēru. Zemāk minēti daži papildfaktori.

- Motivācija būt labākajam nozarē vai būt iespējami labam, vai uzlabot uzņēmuma tēlu vai drošības un veselības nodaļas tēlu.
- Galvenā attiecīgās darbavietas (vai riskam pakļauto cilvēku) loma darbplūsmā.
- Esošās slimu darbinieku aizstāšanas grūtības.
- Iekšējās kapacitātes esamība, lai noteiktu (un izstrādātu) efektīvus risinājumus.
- Vienkāršu risinājumu iespējas liela riska gadījumā.
- Pieņemto preventīvo un drošības pasākumu pienācīga uzraudzība. (Vai šie pasākumi tiek ieviesti? Vai tie darbojas? Vai tie ir piemēroti?)
- Ārējās palīdzības pieejamība sarežģītiem vai uzlabotiem risinājumiem.
- Motivācija mazināt ar negadījumiem un slimībām saistītās izmaksas augstam riskam pakļautajās profesijās vai jomās.

Ja šādi papildfaktori tiek pievienoti veiksmes pamatfaktoriem, ticams, ka risku iespējams krietni mazināt vai pat novērst.

Vairumā gadījumu izpēšu piemēro dažādus preventīvos jomās pasākumus (risku cēloņa novēršanu, darba piemērošanu individuāli, pielāgošanos tehnikas progresam, atbilstīgu norādījumu sniegšanu darbiniekiem u.tml.). Šo savstarpēji saistīto pasākumu pieņemšana arī ir galvenais veiksmes faktors.

Ieguvums, ko sniedz atbilstīga riska novērtēšana

Ieguvums, ko sniedz atbilstīga un detalizēta riska novērtēšana un riska novēršana vai būtiska mazināšana darbavietā, ir skaidri aprakstīts šajās situācijās.

- Drošas un veselībai nekaitīgas darbavietas (mazāk slimības atvaļinājumu, mazāka kadru mainība, motivēts darbspēks, mazāk sūdzību, labāka darba vide, mazāks diskomforts, ko izraisa augsts trokšņa līmenis, darbs neērtās pozās, augsta temperatūra u.tml.).
- Samazinās izmaksas par negadījumiem un slimības gadījumiem darbā.
- Dažās situācijās kopējās problēmas risinājuma izmaksas ir mazākas par iepriekšējās situācijas/risinājuma izmaksām.
- Ieviestās izmaiņas (reorganizācija darbavietā, jauni vai pielāgoti mehānismi, jauni darba procesi) ir ne vien drošākas un veselīgākas, bet iedarbīgākas un ražīgākas.

- Pieņemtais risinājums nozīmē, ka darbu var darīt dažādi darbinieki (tas saistīts, piemēram, ar pieprasījuma pēc fiziskā spēka mazināšanos).

Tādēļ sistemātisks riska novērtējums uzlabo drošību un veselību darbavietā, kā arī uzņēmējdarbības sniegumu kopumā.

Gadījumu izpēte — nejausu ar adatām saduršanās gadījumu novēršana — *Baden-Württemberg slimnīcās*

Šī projekta ietvaros ieviesa jaunu drošības aprikojumu, kā arī apmācības un izglītības pasākumus, cenšoties mazināt slimnīcas personāla saduršanās gadījumu skaitu. 12 mēnešu laikā nejausu saduršanos izdevās pilnīgi izskaust.

Gadījumu izpēte — mazinot smagumu pārvietošanu ar rokām — *Azimut Yachts*

Iepriekšēja to risku novērtēšana, kas saistīti ar smagumu pārvietošanu ar rokām šajā jahtu būves uzņēmumā, liecināja, ka dzenskrūves vārpstas montāžas operācijas ir īpaši smagas. Lai mazinātu saistītos riskus, tika uzbūvēta platforma uz riteņiem, kas pilnībā mainīja dzenskrūves vārpstas montāžas procesu, tādējādi mazinot nepieciešamību smagumus pārvietot ar rokām.

Kā iegūt ziņojumu

Ziņojuma pilns teksts ir pieejams angļu valodā aģentūras mājaslapā: <http://osha.europa.eu/en/publications/reports/TEWE09001ENC/view>, kur to iespējams lejupielādēt bez maksas.

Šī faktu lapa ir pieejama visās ES valodās.
<http://osha.europa.eu/lv/publications/factsheets>

Papildinformācija

“Drošas un veselībai nekaitīgas darbavietas. Ieguvums jums. Ieguvums jūsu uzņēmumam. Eiropas kampaņa par darba vides risku novērtēšanu” ir Eiropas 2008./2009. gada kampaņas tēma, ko vada Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra (EU-OSHA) vairāk nekā 30 valstīs, tostarp visās ES dalībvalstīs. Šī faktu lapa tiek izdota, lai atbalstītu kampaņu.

Citas šīs sērijas faktu lapas un detalizētāka informācija par riska novērtējumu ir pieejama šeit: <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>.

Šī informācija tiek nepārtraukti attīstīta un atjaunināta.
<http://hw.osha.europa.eu> ir tiešā saite uz Eiropas kampaņu.

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Gran Vía, 33, 48009 Bilbao, SPĀNIJA
Tālr. +34 944794360. Fakss +34 944794383
E-pasts: information@osha.europa.eu

© Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra. Pavairošana atļauta, norādot avotu. Printed in Belgium, 2009

